

W poszukiwaniu dobrego prawa

Tom I
Perspektywa publicznoprawna

Księga jubileuszowa
Profesora Mirosława Steca

W poszukiwaniu dobrego prawa

Tom I
Perspektywa publicznoprawna

Księga jubileuszowa
Profesora Mirosława Steca

redakcja naukowa
Katarzyna Małysa-Sulińska
Marcin Spyra
Andrzej Szumański

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WARSZAWA 2022

PROFESOR MIROSŁAW STEC – CZŁOWIEK UNIWERSYTETU I SŁUŻBY PUBLICZNEJ

Ukończenie siedemdziesięciu lat i zbliżający się jubileusz pięćdziesięciolecia pracy akademickiej na Uniwersytecie Jagiellońskim Profesora Mirosława Steca to właściwa okazja do uhonorowania Jego osiągnięć w sferze aktywności zawodowej w postaci książki zawierającej zarówno opracowania naukowe przygotowane przez jakże wielu Jego uczniów i współpracowników – przyjaciół ze wszystkich ośrodków akademickich w Polsce, jak i listy gratulacyjne i wspomnieniowe nadesłane przez przedstawicieli świata służby publicznej. W ten sposób wszyscy autorzy pragną wyrazić swój podziw dla Profesora, Jego dokonań na niwie naukowej i w służbie publicznej, a równocześnie wdzięczność za możliwość bycia Jego uczniem, współpracownikiem, przyjacielem.

Mirosław Stec urodził się 23.08.1951 r. w Gliwicach, gdzie powojenny los rzucił matkę – Annę Dulębę – sanitariuszkę w powstaniu warszawskim, studiującą prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim, a ojciec Stanisław Stec przyjechał studiować na Politechnice Gliwickiej. Jednak już w 1952 r. rodzina Steców zamieszkała w Krakowie. W czasie nauki szkolnej, w tym w I Liceum Ogólnokształcącym im. Bartłomieja Nowodworskiego (1965–1969), Jego nauczycielami byli znakomici krakowscy pedagodzy – polonista Jan Majda, historycy: Marek Eminowicz i Stanisław Jastrzębski, geograf Józef Staško. To oni w istotny sposób kształtowali charakter i poglądy Profesora, co współgrało z wychowaniem otrzymanym w domu rodzinnym, w którym stykał się (niestety bardzo krótko) m.in. ze swymi dziadkami: Henrykiem Dulębą – strzelcem Pierwszej Kadrowej, a później żołnierzem Legionów Polskich i majorem Wojska Polskiego, oraz Leonem Stecem – nauczycielem i kierownikiem szkoły, aktywnym członkiem ruchu oporu w czasie II wojny światowej i po jej zakończeniu, skazanym w 1949 r. na (niewykonaną) karę śmierci (szerzej o tej postaci zob. artykuł Zbigniewa K. Wójcika zamieszczony w tym tomie).

W 1969 r. Mirosław Stec rozpoczął studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim i na wykładach i ustnych egzaminach, podczas proseminariów i seminarium „zdążył” się zetknąć z wielkimi autorytetami nauk prawnych, takimi jak: Władysław Wolter (prawo karne), Waclaw Osuchowski (prawo rzymskie), Adam Vetulani („korona”), Michał Patkaniowski (historia powszechna). Największy

wpływ na wybór kierunku Jego zainteresowań prawnych miał jednak Stefan Grzybowski – legenda polskiej cywilistyki, wielki rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1956–1963, którego wykładów z prawa cywilnego, prawa wekslowego i czekowego miał możliwość wysłuchać, a także u którego zdawał egzaminy z tych przedmiotów (z wynikiem bardzo dobrym) oraz uczestniczył w proseminarium. W konsekwencji Jubilat wybrał specjalizację cywilną. W czasie studiów znakomicie łączył naukę z innymi formami aktywności studenckiej. Już na I roku uzyskał uprawnienia przewodnika górskiego i stał się członkiem Studenckiego Koła Przewodników Górskich, a od roku II aktywnie działał w Zrzeszeniu Studentów Polskich, zostając przewodniczącym Rady Wydziałowej Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, a następnie przewodniczącym Uczelnianego, a potem Wojewódzkiego Sądu Koleżeńskiego. Nie przeszkodziło to w uzyskaniu stypendium naukowego i miana najlepszego studenta Wydziału Prawa ani w uzyskaniu drugiego miejsca w konkursie na najlepszego studenta Uniwersytetu Jagiellońskiego w roku akademickim 1972/1973.

Jeszcze przed obroną pracy magisterskiej Jubilat otrzymał od prof. Stanisława Włodyki propozycję zatrudnienia w charakterze asystenta stażysty w Instytucie Prawa Cywilnego, w powstałym z dniem 1.10.1993 r. Zakładzie Prawa Gospodarczego. Od razu zaczął prowadzić w pełnym wymiarze ćwiczenia z tego przedmiotu, a równocześnie rozpoczął badania naukowe w zakresie części ogólnej prawa gospodarczego oraz, zgodnie z zamysłem prof. Stanisława Włodyki, przyporządkowującym poszczególnym pracownikom Zakładu gałęzie prawa składające się na część szczególną tegoż prawa, w zakresie prawa transportowego. Stało się ono polem badawczym eksplorowanym do chwili obecnej, na którym osiągnięcia Profesora Steca stawiają Go w roli twórczego sukcesora wybitnych naukowców tej gałęzi prawa – profesorów Władysława Górskiego i Mieczysława Sośniaka. Już w 1975 r. Profesor Mirosław Stec określił problematykę rozprawy doktorskiej, obejmującą zagadnienie kontraktów w prawie lotniczym, uznając, że prawo umów gospodarczych stanowi tę sferę prawa, która w najmniejszym stopniu podlega oddziaływaniu panującej ówczesnie doktryny, odnoszącej się do prawnych aspektów gospodarki socjalistycznej (jak np. w zakresie prawa przedsiębiorstw państwowych). Dzięki kilkumiesięcznemu wyjazdowi stażowemu w 1976 r. do Montrealu – stolicy lotnictwa światowego – Profesor Mirosław Stec zebrał istotną część materiałów niezbędnych do napisania rozprawy doktorskiej zatytułowanej „Lotnicze umowy czarterowe”. Obronił ją 1.06.1982 r. (była to pierwsza obrona w częściowo zawieszonym stanie wojennym), a jej recenzentami byli profesorowie: Jerzy Rajski, Józef Skąpski i Ireneusz Weiss, zaś promotorem prof. Stanisław Włodyka. Jej walory naukowe docenione zostały w konkursie „Państwa i Prawa” z 1984 r. na najlepsze prace doktorskie obronione w latach 1981–1983, w którym powyższa rozprawa uzyskała I miejsce. Jej nowatorska idea sprowadza się do twierdzenia, że umowa czarteru lotniczego stanowi przejaw tworzącej się wówczas nowej kategorii umów w sferze gospodarczej,

WYKAZ PUBLIKACJI PROFESORA MIROSŁAWA STECA

I. Publikacje naukowe

1. Monografie

Umowy czarterowe w transporcie lotniczym, Kraków 1988

Odpowiedzialność cywilna przewoźnika za szkody w przesyłce. Geneza, charakter prawny, granice. Studium prawnooporównawcze, Kraków 1993

Umowa przewozu w transporcie towarowym, Kraków 2005

2. Systemy i komentarze

Umowy transportowe [w:] *Prawo umów w obrocie gospodarczym*, red. S. Włodyka, Warszawa 2001

Umowa przewozu [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 7, *Prawo zobowiązań – część szczegółowa*, red. J. Rajski, Warszawa 2001; wyd. II zmienione i rozszerzone, Warszawa 2004; wyd. III zmienione i rozszerzone, Warszawa 2011; wyd. IV zmienione i rozszerzone, Warszawa 2018

Konosament [w:] *Prawo papierów wartościowych*, red. S. Włodyka, Warszawa 2004

Umowy transportowe [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 5, *Prawo umów handlowych*, red. S. Włodyka, Warszawa 2006; wyd. III zmienione i rozszerzone, Warszawa 2011; wyd. IV zmienione i rozszerzone, Warszawa 2014; wyd. V zmienione i rozszerzone, Warszawa 2017

Umowy nienazwane w działalności transportowej [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 9, *Prawo zobowiązań – umowy nienazwane*, red. W. Katner, Warszawa 2010; wyd. II zmienione i rozszerzone, Warszawa 2015; wyd. III zmienione i rozszerzone, Warszawa 2018

Komentarz do art. 2 ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych [w:] *Regionalne izby obrachunkowe. Charakterystyka ustrojowa i komentarz do ustawy*, red. M. Stec, Warszawa 2010

Dowody składowe [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 4, *Prawo instrumentów finansowych*, red. M. Stec, Warszawa 2016

- Konosament* [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 4, *Prawo instrumentów finansowych*, red. M. Stec, Warszawa 2016
- Ogólna charakterystyka obrotu handlowego i umów w nim zawieranych* [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 5A, *Prawo umów handlowych*, red. M. Stec, Warszawa 2020 (współautor: S. Włodyka)
- Umowy w działalności transportowo-logistycznej* [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 5C, *Prawo umów handlowych*, red. M. Stec, Warszawa 2020
- Umowy w działalności turystycznej* [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 5C, *Prawo umów handlowych*, red. M. Stec, Warszawa 2020
- Umowa przewozu* (art. 774–793 KC) [w:] *Zobowiązania. Część ogólna*, t. II, *Komentarz*, red. P. Machnikowski (w procesie wydawniczym)
- Umowa spedycji* (art. 794–804 KC) [w:] *Zobowiązania. Część ogólna*, t. II, *Komentarz*, red. P. Machnikowski (w procesie wydawniczym)
- Prawo przewozowe – ustawa* [w:] *Zobowiązania. Część ogólna*, t. II, *Komentarz*, red. P. Machnikowski (w procesie wydawniczym)
- Ustrój terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej i miejsce w nim samorządu terytorialnego* [w:] *System Prawa Samorządu Terytorialnego*, t. 2, *Ustrój samorządu terytorialnego*, red. I. Lipowicz

3. Artykuły, glosy, recenzje w czasopismach naukowych i wieloautorskich monografiach

- Glosa do postanowienia SN z dnia 29 czerwca 1974 r., I CZ 47/74*, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1977/9
- Umowa czarteru lotniczego*, „Państwo i Prawo” 1979/6
- Recenzja książki U. Scheucha, *Luftbeförderungs- und Charterverträge unter besonderer Berücksichtigung des internationalen Privatrechts*, Winterthur 1979, „Państwo i Prawo” 1981/6
- O pojęciu umowy czarteru lotniczego*, „Problemy Prawa Przewozowego” 1982/3
- Głos w dyskusji na zjeździe Katedr Prawa Gospodarczego, „Acta Universitatis Nicolai Copernici” 1982
- Nowa koncepcja prawa gospodarczego w Związku Radzieckim*, „Przegląd Prawa i Administracji” 1984/XVIII
- Prawne formy prowadzenia działalności transportowej przez placówki teatralne*, „Problemy organizacyjno-prawne międzyteatralnej jednostki usług transportowych”, Kraków 1984
- Umowa o zamienną eksploatację samolotów, tzw. interchange*, „Problemy Ekonomiki Transportu” 1984/4
- Recenzja książki W.G. Afanasjewa, *Mieżdunarodnyje otnoszenija w obłastii grażdanskoj awiacji*, Moskwa 1983, „Państwo i Prawo” 1985/6

SPIS TREŚCI

Profesor Mirosław Stec – Człowiek Uniwersytetu i służby publicznej	5
Wykaz publikacji Profesora Mirosława Steca	15

JUBILAT W OCZACH PRZYJACIÓŁ I WSPÓŁPRACOWNIKÓW

DONALD TUSK	31
JERZY BUZEK	33
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI	37
HANNA GRONKIEWICZ-WALTZ	41
MARCIN WIĄCEK	43
BOGDAN KLICH	45
JAN ROKITA	47
KAZIMIERZ KLEINA	53
JÓZEF PŁOSKONKA	55
JÓZEF LASSOTA	59
JACEK MAJCHROWSKI	63
JAN PASTWA	65
EDWARD NOWAK	67
JACEK PURCHLA	69
KRYSTYNA SIENIAWSKA	73
TOMASZ TRAFAS	81
WŁODZIMIERZ ALBIN	85
ZYGMUNT NIEWIADOMSKI	87

REFLEKSJE OGÓLNE NA TEMAT PRAWA

STANISŁAW BIERNAT	
W kierunku dobrego czy złego prawa?	91
BOGDAN CYBULSKI	
Gdy władze burzą konstytucyjny ład prawny, nie ma warunków do tworzenia dobrego prawa	111
RYSZARD PAWEŁ KRAWCZYK	
W trosce o jakość prawa samorządu terytorialnego	125
IRENA LIPOWICZ	
Prawo administracyjne między postulatem precyzji języka a zarzutem hermetyczności	152
JERZY STĘPIEŃ	
Ku nowemu państwu	163
HANNA SUCHOCKA	
Europejska Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz jej znaczenie w porządku prawnym państw członkowskich – Kilka refleksji w przededniu 30-lecia ratyfikacji Konwencji przez Polskę	175
LIDIA ZACHARKO	
W poszukiwaniu dobrego prawa w kręgu myśli teoretyków francuskich	188
JAN ZIMMERMANN	
Dylematy wyodrębniania prawa samorządowego	198

PROCES PRAWOTWÓRCZY, ZASADY TWORZENIA I WYKŁADNI PRAWA

TOMASZ BĄKOWSKI	
Kilka uwag dotyczących administracyjnego postępowania prawotwórczego na kanwie rządowego procesu legislacyjnego	209
MACIEJ BEREK	
Dialog między ekspertem, legislatorem a projektodawcą – o roli Rady Legislacyjnej w procesie prawodawczym	217
JOANNA KIELIN-MAZIARZ, KRZYSZTOF SKOTNICKI	
Uwagi <i>de lege lata</i> i <i>de lege ferenda</i> o obywatelskiej inicjatywie uchwałodawczej w organach stanowiących jednostek samorządu terytorialnego w Polsce	233

LEON KIERES	
Reglamentacja w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego	243
MARIA KRUK	
Dwie Konstytucje – i w każdej inny tryb uchwalania ustaw	260
IWONA NIŻNIK-DOBOSZ	
Materia ustawowa zwykłych i nadzwyczajnych środków konstytucyjnych <i>versus</i> upoważnienia prawotwórcze	280
JOANNA M. SALACHNA	
Podstawowe determinanty dobrej legislacji jednostek samorządu terytorialnego	292
ANDRZEJ SZMYT	
Wewnątrzresenacka inicjatywa zmiany Konstytucji RP	306
PIOTR TULEJA	
Jeszcze raz o dopuszczalności skargi konstytucyjnej gminy	322
KRZYSZTOF WÓJTOWICZ	
Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wobec prób ograniczania prawa sądów państw członkowskich Unii Europejskiej do zadawania pytań prejudycjalnych w trybie art. 267 TFUE	330
ZASADY KSZTAŁTUJĄCE ADMINISTRACJĘ PUBLICZNĄ	
KATARZYNA ELIASZ	
Samorządność a postawy polityczne w społeczeństwie demokratycznym	345
MONIKA FLORCZAK-WĄTOR	
Zasada zaufania jednostek samorządu terytorialnego do państwa i prawa w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	356
MARCIN GRZYBOWSKI, MARIAN GRZYBOWSKI	
Zasada dialogu społecznego w traktatach europejskich, Europejskiej Karcie Społecznej i w praktyce państw europejskich	371
HUBERT IZDEBSKI	
<i>Maladministration</i> a zasada i prawo do dobrej administracji	403
JANUSZ SŁUGOCKI	
Terytorialna decentralizacja administracji w dobie przemian ustrojowych	416
MAREK SZEWCZYK	
Samodzielność samorządu terytorialnego	426

ORGANIZACJA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

KAZIMIERZ BANDARZEWSKI Kierunki zmian ustawowych dotyczące regulacji ustroju wewnętrznego samorządu gminnego a konstytucyjna zasada samodzielności samorządu	441
JAROSŁAW DOBKOWSKI O nazwach gmin, powiatów i województw	455
BOGDAN DOLNICKI Powoływanie sołtysa i rady sołeckiej	466
PIOTR LISOWSKI Nomenklaturowe wyzwania ustrojowe gmin jako jednostek zasadniczego podziału terytorialnego	474

FUNKCJONOWANIE SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

TOMASZ DŁUGOSZ Rola samorządu terytorialnego w rozwoju energetyki obywatelskiej	491
JOANNA JAGODA Formy prowadzenia działalności gospodarczej przez jednostki samorządu terytorialnego	505
WOJCIECH JAKIMOWICZ Publicznoprawne uwikłanie podmiotowości prawnej samorządu terytorialnego	521
GRZEGORZ KUCA O zasadach formułowania pytań w referendum lokalnym	541
CZESŁAW MARTYSZ Problemy interpretacyjne art. 39 ust. 4 ustawy o samorządzie gminnym	550
MAREK MĄCZYŃSKI, STEFAN PŁĄŻEK Problemy odzyskania mandatu w organie samorządu terytorialnego i zawodowego	565
STANISŁAW PIEPRZNY Jednostki samorządu terytorialnego w dobie kryzysu (wybrane zagadnienia)	579
ELŻBIETA URA Scyfryzowana administracja samorządowa (zagadnienia wybrane)	590
DANIEL WACINKIEWICZ Kilka uwag na temat pojmowania „zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej”	601

FINANSE SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

TERESA DĘBOWSKA-ROMANOWSKA

Artykuł 165 ust. 2 Konstytucji RP – pomijana gwarancja ustrojowa ochrony samodzielności finansowej samorządu terytorialnego 613

ELŻBIETA FERET

Finansowe aspekty gospodarki komunalnej z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych szczebli samorządowych 627

ELŻBIETA KORNBERGER-SOKOŁOWSKA

Ewolucja systemu dochodów jednostek samorządu terytorialnego a zasada adekwatności środków do zadań 635

CZEŚĆ SZCZEGÓLNA PRAWA ADMINISTRACYJNEGO

PIOTR DOBOSZ

Parki kulturowe jako forma ochrony zabytków i zarządzania nimi a kwestia ich uznawania za pomnik historii 647

BARBARA IWAŃSKA, MARIUSZ BARAN

Zielone przyrzeczenie „nie szkodzić” na tle ewolucji ocen środowiskowych w prawie Unii Europejskiej 658

MAGDALENA MAŁECKA-ŁYSZCZEK

Konieczność zmian w obszarze świadczeń dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami 698

KATARZYNA MAŁYSA-SULIŃSKA

Zakres badania przez starostę aktów regulujących przebieg procesu inwestycyjno-budowlanego w procedurze wydawania zaświadczenia o samodzielności lokalu 709

JUSTYNA PRZEDAŃSKA

Kształtowanie się systemu gospodarki odpadami 721

MARTA ROMAŃSKA

Opłaty dodatkowe obciążające użytkownika wieczystego jako element kształtowania relacji z właścicielem nieruchomości 733

KONTROLA I NADZÓR NAD ADMINISTRACJĄ PUBLICZNĄ

MONIKA AUGUSTYNIAK

Kontrola społeczna gwarancją dobrego samorządu – kilka refleksji 749

DARIUSZ R. KIJOWSKI Kilka refleksji nad racjonalnością regulacji prawnej skarg i wniosków w samorządzie terytorialnym	762
MARIUSZ KOTULSKI Zaskarżalność aktu odwołania ze stanowiska kierowniczego w szkole lub placówce publicznej	786
ELŻBIETA KREMER Stwierdzenie nieważności decyzji po nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego ustawą z 11.08.2021 r.	799
KATARZYNA SZLACHETKO, JAKUB SZLACHETKO Wpływ nadzoru sprawowanego przez wojewodę na stanowienie „dobrego” prawa miejscowego w samorządzie terytorialnym	811
VARIA	
KAZIMIERZ BARCZYK <i>Labor omnia vincit</i> – Refleksje samorządowca i współautora reform samorządowych	829
JERZY KORCZAK Gmina wyznaniowa w świetle współczesnego prawa międzynarodowego, unijnego i krajowego	855
ADAM KRZYWOŃ Rozporządzenie o usługach cyfrowych (<i>Digital Services Act</i>) – dobre prawo dla platform internetowych?	874
DOROTA MALEC Sądy obywatelskie – nieco zapomniana próba „demokratyzacji” sądownictwa w Polsce w latach 1946–1954	889
MARIA ROGACKA-RZEWNICKA Koncepcja <i>ultima ratio</i> prawa karnego (materialnego i procesowego) oraz jej współczesne zagrożenia	903
ZBIGNIEW K. WÓJCIK Leon August Stec (1888–1958) – z ziemi sanockiej rodem	916

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Jagielloński

Recenzent

Prof. dr hab. Jacek Jagielski

Redaktorzy naukowi

Dr hab. Katarzyna Małysa-Sulińska, prof. UJ, nr ORCID: 0000-0002-6406-8851

Dr hab. Marcin Spyra, nr ORCID: 0000-0002-5357-5225

Prof. dr hab. Andrzej Szumański, nr ORCID: 0000-0002-9847-2705

Wydawca

Joanna Dzwonnik

Redaktor prowadzący

Livia Śpiewak

Opracowanie redakcyjne

Violet Design

Projekt graficzny okładki

Wojtek Janikowski

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-205-8

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

W poszukiwaniu dobrego prawa

Tom II
Perspektywa prywatnoprawna

Księga jubileuszowa
Profesora Mirosława Steca

W poszukiwaniu dobrego prawa

Tom II
Perspektywa prywatnoprawna

Księga jubileuszowa
Profesora Mirosława Steca

redakcja naukowa
Katarzyna Małysa-Sulińska
Marcin Spyra
Andrzej Szumański

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2022

PROBLEMY KODYFIKACJI
I POPRAWNEJ LEGISLACJI
PRAWA PRYWATNEGO

ADAM BRZOZOWSKI

TRZY DEKADY NOWELIZACJI
KODEKSU CYWILNEGO

1. WPROWADZENIE

Czas obowiązywania ustawy z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny¹ można podzielić na dwa wyraźnie różniące się etapy. Pierwszy to okres od wejścia w życie tego aktu z dniem 1.01.1965 r. do 30.09.1990 r., drugi zaś obejmuje czasy od 1.10.1990 r. do dzisiaj. Przyjętą umowną cezurę stanowi wejście w życie z dniem 1.10.1990 r. ustawy z 28.07.1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny².

Ustalenia dotyczące okresu poprzedzającego wejście w życie tej ustawy i dokonane w tym czasie nowelizacje (mocno osadzone w odmiennym systemie społeczno-gospodarczym) mają w zasadzie już tylko charakter historyczny³ i zostaną pominięte w dalszych rozważaniach. Natomiast okres przeszło 30 już lat obowiązywania Kodeksu cywilnego w nowym systemie społeczno-gospodarczym, a zwłaszcza proces adaptowania Kodeksu do tego systemu, w pełni uzasadniają podjęte z obecnej perspektywy próby oceny tego procesu i bieżącego stanu uregulowania, jak również dyskusji na temat jego dalszych losów. W piśmiennictwie prawniczym zwrócono uwagę, że pomimo toczących się dość systematycznie prac nad nowym Kodeksem cywilnym kwestia stanu polskiego prawa cywilnego prawie nie jest obecna we współczesnym dyskursie cywilistycznym⁴. Wydaje się, że szybki powrót do tej dyskusji jest w pełni uzasadniony i zarazem niezbędny.

Przed przejściem do rozważań szczegółowych należy silnie podkreślić, że Kodeks cywilny stanowi podstawowe uregulowanie w ramach prawa cywilnego, gałęzi prawa regulującej stosunki majątkowe i niemajątkowe między osobami fizycznymi i osobami prawnymi za pomocą metody cywilnoprawnej, opartej na zasadzie równorzędności oraz autonomii podmiotów stosunków prawnych. Jest to jednocześnie

---

¹ Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.

² Dz.U. Nr 55, poz. 321 ze zm.

³ Szerzej A. Brzozowski, *Istotne cechy kodeksu w systemie prawnym PRL*, „Studia Iuridica” 1976/4, s. 99–112.

⁴ P. Stec, M. Załucki, *Słowo wstępne [w:] 50 lat kodeksu cywilnego. Perspektywy rekodyfikacji*, red. P. Stec, M. Załucki, Warszawa 2015, s. 14.

akt prawny o szczególnych cechach. W porównaniu z innymi aktami ustawodawczymi Kodeks cywilny ma przede wszystkim pewne cechy wyróżniające go merytorycznie. Jest aktem normatywnym rangi ustawowej, który normuje podstawową część prawa cywilnego zgodnie z postulatami zupełności i niesprzeczności. Z tej przyczyny zawiera w sobie, w większym stopniu niż inne ustawy, zwarty i harmonijny system norm – zarówno z punktu widzenia założeń ogólnych, jak i techniki legislacyjnej.

Kodeks jest ponadto aktem prawnym przewidzianym na dłuższy okres obowiązywania, co ma sprzyjać stałości takich aktów prawnych. O stabilności i długowieczności kodeksów w największym stopniu decydują oczywiście przesłanki w postaci stabilizacji stosunków społecznych normowanych przez dany kodeks, zgodność z podstawowymi zasadami ustroju społeczno-gospodarczego itp. Historia obowiązywania Kodeksu cywilnego dowodzi jednak, że nawet radykalne, głębokie zmiany ustroju społeczno-gospodarczego nie muszą uzasadniać natychmiastowej potrzeby uchwalenia nowego kodeksu. Przystosowanie go do nowych stosunków może odbywać się stopniowo, przez odpowiednio zaprojektowane nowelizacje. Jest to jednak zadanie bardzo trudne.

Przyjmowane zmiany legislacyjne powinny mieć – co jest niesłychanie ważne – charakter kompleksowy, a nie wyrwykowy. Punktowe nowelizacje psują strukturę kodeksu. Jego nowelizacje nie powinny być ponadto stosowane zbyt często, nie powinny w szczególności służyć wyłącznie potrzebie bieżącego porządkowania prawa. Nowelizacja jako zabieg technicznego porządkowania prawa jest w przypadku kodeksów mniej skuteczna niż w przypadku obowiązywania w ramach systemu danej gałęzi prawa wielu ustaw pochodzących z różnych okresów, co rodzi zwykle konieczność dostosowywania i zmieniania starego prawa zgodnie z wymogami nowego.

Kodeks cywilny jest aktem ustawodawczym najszerszym w regulowanej gałęzi prawa, obejmuje jej całość lub podstawową część, jest bardziej niż inne ustawy zwarty i harmonijny. Pozwala to na umieszczanie w regulacji kodeksowej zasad prawa i określa jego pozycję wśród innych ustaw. W przypadku kodeksów powinna występować możliwość wywodzenia z całości przepisów kodeksowych zasad normowanej kodeksem gałęzi prawa; jest to wyraz podziału norm prawa na normy zwykłe i zasady prawa, przez które rozumie się najczęściej normy prawa obowiązującego o znaczeniu podstawowym, ze względu na cały system prawa lub jego części. Większość podstawowych zasad prawa cywilnego jest ujęta właśnie w Kodeksie cywilnym, przy czym niektóre z nich, jak np. zasada jedności prawa cywilnego czy zasada swobody umów, wyrażone są w kodeksie *expressis verbis*, inne zaś dają się wyinterpretować z wielu przepisów rozrzuconych po różnych jego częściach.

Kodeksy obejmują także wykształcone w miarę rozwoju danej gałęzi prawa normy ogólne, dotyczące wszystkich lub wielu instytucji części szczegółowych i pozakodeksowych uregulowań szczegółowych. Systematyka kodeksowa jest zagadnieniem niesłychanie istotnym dla praktyki stosowania prawa.

Należy dalej wskazać na problem zakresu kodyfikacji cywilnej, a zwłaszcza kwestii zupełności Kodeksu cywilnego. Postulat zupełności (różnie zresztą rozumiany) jest w praktyce legislacyjnej niewykonalny. W krajach, gdzie prawo cywilne zostało skodyfikowane, obowiązuje z reguły wiele ustaw szczególnych, normujących ważne stosunki cywilnoprawne. Należy przyjąć, że cel kodyfikacji zostaje osiągnięty, jeżeli kodeks obejmuje co najmniej główny trzon ustawodawstwa cywilnego.

Jak była o tym mowa na wstępie, przedmiotem opracowania jest krótka charakterystyka i ocena reform i modernizacji Kodeksu cywilnego, które nastąpiły po 1990 r. i trwają do dzisiaj. W odniesieniu do zmian legislacyjnych w tym okresie należy stwierdzić przede wszystkim, że modyfikacje te nie miały jednolitego oblicza. Zmiany z ostatniej dekady poprzedniego stulecia i pierwszej dekady obecnego stulecia miały w większości charakter systemowy, przełomowy dla kształtujących się nowych stosunków społeczno-gospodarczych. Na okres ten przypadają główne etapy reformy polskiego prawa prywatnego. Zmiany, które nastąpiły później i dokonywane są dalej, już w większości takiego charakteru nie mają.

2. OKRES DZIAŁANIA KOMISJI DO SPRAW REFORMY PRAWA CYWILNEGO PRZY MINISTRZE SPRAWIEDLIWOŚCI

Przygotowania do reformy Kodeksu cywilnego rozpoczęły się w drugiej połowie lat 80. W 1986 r. została powołana Komisja do spraw Reformy Prawa Cywilnego przy Ministrze Sprawiedliwości⁵. Ogólnym założeniem jej prac było przyznanie pierwszoplanowej roli w odniesieniu do organizowania życia społeczno-gospodarczego prawu cywilnemu, a nie prawu administracyjnemu.

Komisja do spraw Reformy Prawa Cywilnego przyjęła istotne dla dalszych prac założenia. Potwierdzono przede wszystkim, że Kodeks cywilny powinien zostać utrzymany w mocy, lecz wymaga daleko idącego zreformowania. Uznano, że reformę należy prowadzić etapowo, przede wszystkim przez nowelizację obowiązujących aktów prawnych, tj. dostosowanie ich do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych. Opracowanie i wydanie nowego Kodeksu cywilnego – optymalne rozwiązanie z ówczesnego punktu widzenia – wymagałoby czasu i dużego wysiłku. Przyjęto więc, że stworzenie nowego kodeksu należy traktować jako zadanie przyszłe i docelowe, którego realizacja będzie możliwa dopiero w dłuższej perspektywie czasowej. Na omawianym etapie za najważniejszy środek uznano nowelizację, za pomocą której stosunkowo szybko można było dokonać niezbędnych zmian. Podkreślano jednak, że nowelizacje muszą mieć charakter bardzo ostrożny

---

⁵ Autor niniejszego artykułu brał udział w pracach nad tą reformą jako sekretarz Komisji do spraw Reformy Prawa Cywilnego, niemal od początku jej istnienia aż do jej likwidacji w 1996 r.

JÓZEF FRĄCKOWIAK

OD PRZEPISU PRAWA DO PRAWA PODMIOTOWEGO – KILKA UWAG O STOSOWANIU PRAWA PRYWATNEGO

1. WPROWADZENIE

Od czasu powrotu do gospodarki rynkowej oraz przywrócenia zasady wolności w podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej można również zaobserwować powrót do podziału na prawo prywatne i publiczne. Oprócz wielu innych argumentów uzasadniających taki podział systemu prawa warto zwrócić uwagę, że istotne znaczenie dla utrzymania tego podziału ma także różnica w stosowaniu przepisów zaliczanych do prawa publicznego i prywatnego. Powszechnie przyjmuje się, że prawo zawarte w normach prawnych dekodowanych z przepisów jest zbiorem norm generalnych i abstrakcyjnych¹. Źródła tak pojmowanego prawa, które można określić jako prawo stanowione, są w naszym kraju wyraźnie określone w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r.² Żeby jednak można było normy generalną i abstrakcyjną zastosować do konkretnego adresata i jego zachowania w określonym miejscu i czasie, muszą one zostać przekształcone w normy indywidualne i konkretne, które można z kolei określić jako normy prawa stosowanego.

W teorii prawa oraz w dyscyplinach szczegółowych poświęca się sporo uwagi procesowi stosowania prawa. Podstawowa trudność, jaka występuje przy próbie bliższej analizy tego procesu, wiąże się z tym, że z jednej strony mamy do czynienia z normami prawnymi (generalną i abstrakcyjną), z drugiej zaś – z faktami, które należy wziąć pod uwagę, aby stworzyć normę prawną, znajdującą zastosowanie do ściśle oznaczonych podmiotów i ich konkretnego, co do miejsca i czasu,

---

¹ Jest to pogląd powszechnie przyjmowany i akceptowany – zob. Z. Radwański, M. Zieliński, *Stosowanie i wykładnia prawa cywilnego* [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2012, s. 456.

² Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. – dalej: Konstytucja RP. Zgodnie z art. 87 Konstytucji RP „1. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia. 2. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego”.

SPIS TREŚCI

PROBLEMY KODYFIKACJI I POPRAWNEJ LEGISLACJI PRAWA PRYWATNEGO

ADAM BRZOZOWSKI	
Trzy dekady nowelizacji Kodeksu cywilnego	7
JÓZEF FRĄCKOWIAK	
Od przepisu prawa do prawa podmiotowego – kilka uwag o stosowaniu prawa prywatnego	17
JAN LIC	
Nieważność czynności prawnej w Kodeksie cywilnym i projektach Księgi pierwszej Kodeksu cywilnego	28
ANDRZEJ MĄCZYŃSKI	
Standardy tworzenia dobrego prawa w działalności Komisji Kodyfikacyjnej 1919–1939	51
JERZY PISULIŃSKI	
Nowa ustawa o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego jako przykład wadliwej legislacji	62
EWA ROTT-PIETRZYK, MATEUSZ GROCHOWSKI	
Wewnętrzna i zewnętrzna spójność przepisów o umowie agencyjnej	77
MARCIN SPYRA	
Elektroniczna waluta banków centralnych. Konsekwencje dla prawa cywilnego i bankowego	94
KAZIMIERZ ZAWADA	
Przedawnienie roszczeń. Ewolucja regulacji – aktualne problemy – potrzeba nowej regulacji	110

**PRAWO SPÓŁEK, PRZEDSIĘBIORCÓW
I RYNKU KAPITAŁOWEGO**

JACEK DYBIŃSKI <i>Numerus apertus</i> instrumentów finansowych i papierów wartościowych rynku kapitałowego	141
ALEKSANDER KAPPES Źródła obowiązku lojalności w spółkach handlowych	163
ANDRZEJ KIDYBA, PAWEŁ DASZCZUK W kwestii zakresu kompetencji przedstawicieli ustawowych osób prawnych	172
KONRAD KOHUTEK Odpowiedzialność antymonopolowa w holdingu (na tle nowelizacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz doktryny pojedynczej jednostki ekonomicznej)	188
KATARZYNA KOPACZYŃSKA-PIECZNIK Naruszenie obowiązku współdziałania w spółce handlowej jako czyn nieuczciwej konkurencji	200
JOANNA KRUCZALAK-JANKOWSKA Miejsce i rola Krajowego Rejestru Zadłużonych w systemie rejestrów w Polsce	216
ZBIGNIEW KUNIEWICZ, KATARZYNA MALINOWSKA-WOŹNIAK Problematyka prawna zdolności osoby fizycznej do pełnienia funkcji w organie spółki kapitałowej	227
MAREK LEŚNIAK Rejestr akcjonariuszy prostej spółki akcyjnej – zagadnienia podstawowe	241
ELWIRA MARSZAŁKOWSKA-KRZEŚ, IZABELLA GIL Status prawny zarządcy sukcesyjnego, który został powołany przez przedsiębiorcę	252
MAREK MICHALSKI Geneza polskiego rynku kapitałowego z perspektywy instytucjonalnej i ewolucji regulacji prawnych	264
JACEK NAPIERAŁA Jurysdykcja międzynarodowa w sprawach odpowiedzialności członka zarządu spółki. Uwagi na tle wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-603/17, Peter Bosworth	278

KRZYSZTOF OPLUSTIL Regulacja grupy spółek w prawie czeskim i polskim	293
PIOTR PINIOR Zarządy i rady nadzorcze spółek z udziałem jednostek samorządu terytorialnego	315
WOJCIECH POPIOŁEK Odkup udziałów wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przekształcanej w spółkę osobową – kilka uwag	323
MICHAŁ PYKA Udział w walnym zgromadzeniu niepublicznej spółki akcyjnej przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej	334
TOMASZ SÓJKA Pojęcie alternatywnego funduszu inwestycyjnego – uwagi wprowadzające	350
ANDRZEJ SZUMAŃSKI <i>Corporate ventures capital</i> (CVC) jako najbardziej skuteczna forma prawna finansowania start-upów	359
ENGJELL SOKOLI, PIOTR TERESZKIEWICZ Najwyższy standard lojalności instytucji finansowej wobec klienta? Rozważania o projekcie tzw. <i>Consumer Duty</i> w angielskim prawie rynku finansowego	371
ZYGMUNT TRUSZKIEWICZ Działalność rolnicza w świetle prawa przedsiębiorców	382
ALEKSANDER JERZY WITOSZ Uwagi o uchwale dotyczącej dalszego istnienia spółki przed implementacją dyrektywy w sprawie ram restrukturyzacji zapobiegawczej	403
STATUS I DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W SFERZE PRAWA PRYWATNEGO	
GRAŻYNA CERN Prywatyzacja spółki kapitałowej jednostki samorządu terytorialnego przez zbycie akcji i (lub) udziałów	417
ADAM DOLIWA, KATARZYNA DOLIWA Po co gminie osobowość prawna? Uwagi ustrojowoprawne i filozoficzne na tle zasady praworządności	429

TOMASZ SOKOŁOWSKI
Przydatność prawno-ekonomiczna użytkowania wieczystego
dla podmiotu samorządowego 447

GRZEGORZ SULIŃSKI
Zbycie udziałów lub akcji spółki komunalnej – wybrane problemy 469

PRAWO PRZEWOZOWE

DOROTA AMBROŻUK-WESOŁOWSKA
Ustalenie stanu przesyłki w chwili przyjmowania jej do przewozu 483

DANIEL DĄBROWSKI
Skutki prawne niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków
przez nadawcę przesyłki 497

PIOTR KASPRZYK
Skuteczność regulacji bezpieczeństwa lotniczego w świetle przepisów
Prawa lotniczego o usuwaniu „naturalnych” przeszkód lotniczych 509

KRZYSZTOF WESOŁOWSKI
Wyłączenia ograniczeń odpowiedzialności przewoźnika ze względu
na jego winę kwalifikowaną 525

PRAWO TURYSTYCZNE

BOGUSŁAWA GNELA
Odszkodowanie za szkodę niemajątkową zamiast zadośćuczynienia
za krzywdę związaną z naruszeniem umowy o imprezę turystyczną 543

PIOTR CYBULA
Kilka refleksji na temat normatywnej regulacji usług hotelarskich
w prawie polskim 555

WOJCIECH J. KATNER
Czy pojęcie prawne przedsiębiorcy turystycznego jest
sformułowane poprawnie, czy też chaos pojęciowy się pogłębia?
Kilka uwag wyjaśniających 577

ANNA KONERT
Umowa czarteru lotniczego. Odpowiedzialność za „skrócone wakacje” 595

JERZY RACIBORSKI
Pojęcie punktu sprzedaży w przepisach o usługach turystycznych 610

ANNA RZETELSKA Kilka uwag o niewykonaniu i nienależytym wykonaniu umowy o imprezę turystyczną	621
---	-----

ZOBOWIĄZANIA I ODPOWIEDZIALNOŚĆ

EWA BAGIŃSKA Nadużycie praw procesowych w związku z budowlanym procesem inwestycyjnym jako źródło odpowiedzialności deliktowej	637
PAWEŁ A. BLAJER Sprzedaż nieruchomości rolnej w toku postępowania upadłościowego	649
WOJCIECH J. KOCOT Charakter powiązanych ze sobą, odrębnych zobowiązań umownych	665
PRZEMYSŁAW KATNER Czy „faktoring odwrotny” stanowi szczególny rodzaj faktoringu, a umowa „faktoringu odwrotnego” – umowy faktoringu?	685
MAŁGORZATA MODRZEJEWSKA Gry komputerowe jako nośnik komunikatów reklamowych – problemy wybrane	697
TERESA MRÓZ Prawo do ochrony danych osobowych w świetle praktyk stosowanych w strefach płatnego parkowania	709
MARLENA PECYNA Charakter prawny umów o dostarczanie treści cyfrowych lub usługi cyfrowej w świetle regulacji dyrektywy 2019/770	723
ADAM OLEJNICZAK O kwalifikacji umowy offsetowej jako umowy kompensacyjnej	734
RYSZARD SZOSTAK Podstawy unieważnienia umowy o zamówienie publiczne	747
KRZYSZTOF ZAGROBELNY O stosowaniu art. 640 k.c. <i>per analogiam</i> do umowy o roboty budowlane – krytycznie	760

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Jagielloński

Recenzent

Prof. dr hab. Mirosław Bączyk

Redaktorzy naukowi

Dr hab. Katarzyna Małysa-Sulińska, prof. UJ, nr ORCID: 0000-0002-6406-8851

Dr hab. Marcin Spyra, nr ORCID: 0000-0002-5357-5225

Prof. dr hab. Andrzej Szumański, nr ORCID: 0000-0002-9847-2705

Wydawca

Joanna Dzwonnik

Redaktor prowadzący

Livia Śpiewak

Opracowanie redakcyjne

Violet Design

Projekt graficzny okładki

Wojtek Janikowski

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-205-8

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl